Wat is waarheid?[1] (1)

Wat is waarheid?... Deze vraag werd ooit door de Romeinse stadhouder Pontius Pilatus, – die zich bewust was van zijn macht als overheid – gericht tot de Koning der Joden, Jezus, Die van Zichzelf zei: [2]*'Hiertoe ben Ik geboren* (om Koning te zijn) *en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik voor de waarheid zou getuigen; een ieder, die uit de waarheid is, hoort naar Mijn stem.'* Joh. 18:37 en 38

Wat is waarheid? Dat zou men zich kunnen afvragen met het oog op de vele christelijke belijdenissen en de vele soorten van geloof; en op de ontelbare verschillende aanbiedingen, die in de naam van God en van de Bijbel gedaan worden, en in naam van elkaar op vele punten bestrijdende geloofsrichtingen, die zich op het woord van God beroepen. De mensheid concludeert daaruit, dat het met de waarachtigheid en de betekenis van de Heilige Schrift niet zo heel bijzonder gesteld kan zijn.

Zijn er ook niet bij ons al vragende gedachten opgekomen? Heeft niet de één of ander van ons een tijdlang tot een geloofsrichting behoord, waarvan hij nu moet zeggen, dat de daar ververdedigde leer niet bepaald stevig gefundeerd was? Vragen wij onszelf daarom niet dikwijls af: ken ik nu op de juiste wijze? Sta ik nu in de gehele waarheid van God? Wij zouden onszelf deze vragen in alle ernst moeten stellen. Het is belangrijk en nuttig steeds weer ons kennisniveau en de daarop gebaseerde wandel en dienst te toetsen aan het woord van God als de enig geldende norm. Want mensen en hun leringen – inclusief de zogenaamde christelijke dogma's waarmee aanspraak wordt gemaakt op onvoorwaardelijke geldigheid – mogen voor ons niet maatgevend zijn.

De apostel Johannes schrijft: *'Vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan'* 1 Joh. 4:1 Deze waarheid geldt ook nu nog. En als de apostel Paulus

---

[1] Vertaling door Rita Buurveld van "Was ist Wahrheit?", Wilhelm Prolingheuer, Konkordanter Verlag Pforzheim.

[2] De Bijbelcitaten zijn uit de NBG-1951 vertaling, tenzij anders aangegeven. CV = (proeve van) concordante vertaling.

de Corinthiërs vermaant met: *'Stelt uzelf op de proef, of gij wel in het geloof zijt, onderzoekt uzelf'* [2 Cor. 13:5], dan staat op de achtergrond van deze uitspraak, als toetssteen, het geloofwaardige en waarachtige woord van God, dat hij hun als gevolmachtigde van Christus Jezus had verkondigd.

Menselijke en Goddelijke waarheid.

Als wij naar de menselijke definitie van het woord waarheid vragen, krijgen wij als antwoord, dat waarheid is "de overeenstemming tussen het *gezegde* en het *gebeurde* of het *bestaande* en tussen het *gezegde* en het *gedachte* (Duden 10, Verklarend woordenboek)[1]. Deze definitie is absoluut glashelder. Als wij haar met de menselijke praktijk van spreken en schrijven vergelijken, wordt duidelijk, dat een groot deel daarvan niet als waarheid aangemerkt kan worden, maar onwaarheid, leugen, blijkt te zijn. Meestal handelt men zo, dat men voor waarheid laat doorgaan wat nuttig lijkt. Toen een psalmist zich dit bewust werd, schrok hij, en legde dit vast in een gebedslied met de woorden: *'In mijn angst zei ik: alle mensen zijn leugenachtig.'* [Ps.116:11] Kunnen wij hem dat in ware zelfkennis nazeggen? (Zie afbeelding 1)

Op de vraag: wat is waarheid? krijgen wij uit Jezus' mond een alles omvattend antwoord, dat Hij in het gebed tot Zijn Vader uitspreekt: *'Uw woord is de waarheid.'* [Joh.17:17] Daarmee wordt in de engere zin iedere *uitspraak van God* in de Heilige Schriften bedoeld, maar ook elke *toespraak van Jezus,* die Hij, zoals Hij Zelf zegt, van Zijn Vader ontvangen heeft.[Joh.8:38,40; 17:8] In de ruimste zin echter moet het hele woord van God, de *gehele heilige Schrift*, daaronder verstaan worden. Zo schrijft de apostel Paulus: *'Al de Schrift is van God ingegeven.'* [2Tim.3:16 SV] D.w.z. ze is van Goddelijke oorsprong, voortgebracht en levendgemaakt door de geest van God. Dat betekent tegelijkertijd, dat elk woord van God niet alleen maar een eenmalige gave aan de mens is, maar dat het van voortdurende Goddelijke levenskracht vervuld is. Wij hebben met een levend woord van doen, dat een onvergelijkelijke en overweldigende impact heeft.

Toen de Here Jezus van Zichzelf zei: *'Ik ben de Waarheid'* [Joh.14:6], gaf Hij daarmee te kennen, dat al Zijn spreken en handelen getuigenis aflegt van de waarheid van God, die in Hem is.

---

[1] een verklarend woordenboek uit het Duitse taalgebied.
Van Dale "Online woordenboek": de overeenstemming tussen een denkbeeld, een verhaal of een bericht en de zaak zoals zij is.

Afbeelding 1

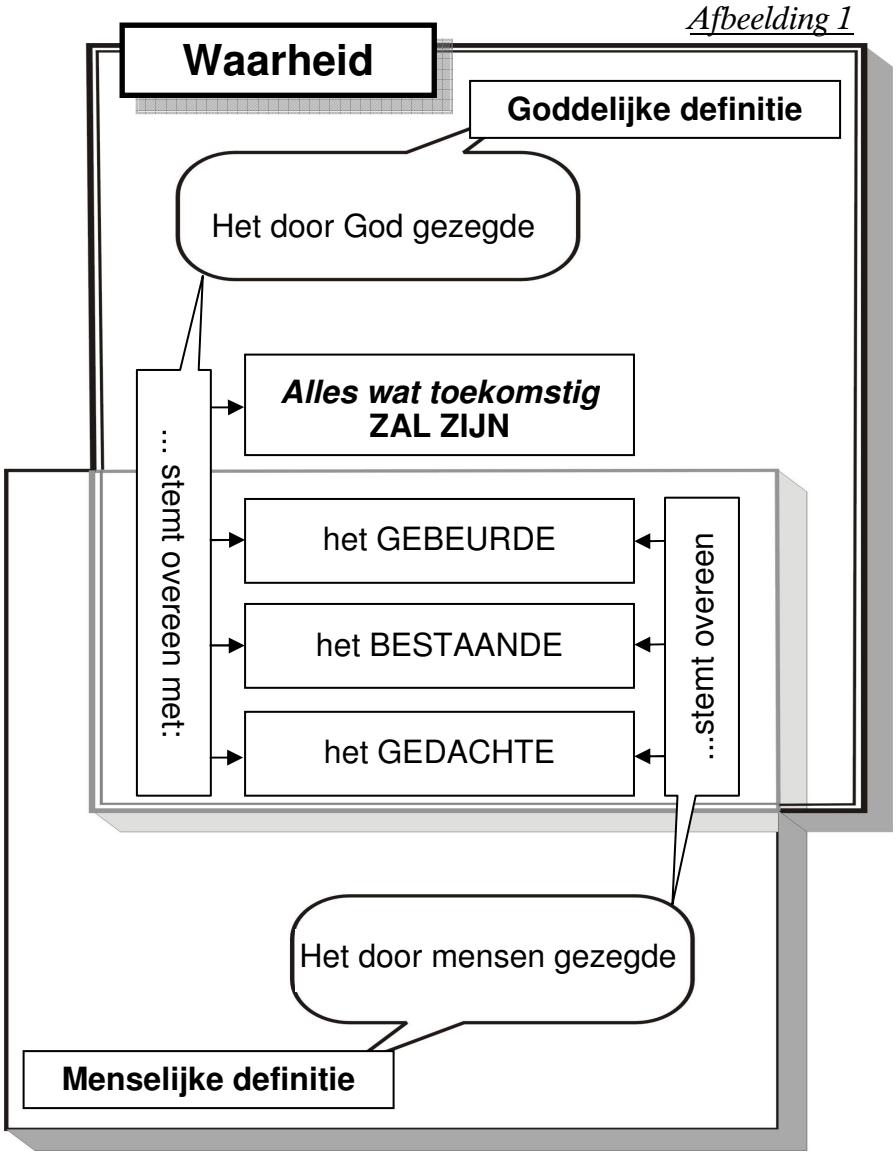

De menselijke definitie alleen al dwingt ons met de psalmist te zeggen: *'Alle mensen zijn leugenaars'* Ps.116:11 CV	Gods woord en Zijn daden getuigen van Zijn waarachtigheid en trouw in verleden, heden en toekomst. Jes.46:9,10 *'God is geen mens, dat Hij zou liegen.'* Num.23:19

Dit geldt ook voor ieder openbarend woord, dat Hij later als de verhoogde Heer door Zijn getuigen, die daarvoor de opdracht hadden ontvangen, tot ons gericht heeft.

Net zo staat het met de "Geest der Waarheid", die Jezus in Zijn afscheidsrede als de komende Trooster van de Vader aankondigt. Hij is de Geest uit God, die Gods waarheid betuigt en die in alle waarheid leidt. Joh.14:17; 15:26; 16:13 Samenvattend kunnen wij derhalve zeggen, dat absolute waarheid uit God is en zich openbaart in Zijn woord, waarvan Jezus Christus en de heilige Geest getuigden. (Zie afbeelding 2)

Deze waarheid van het woord van God gaat ver uit boven de menselijke definitie van waarheid. Laatstgenoemde legt de nadruk op overeenstemming tussen wat *gezegd* wordt aan de ene kant en wat er *gebeurt*, wat *bestaat* en wat *gedacht* wordt aan de andere kant. In de goddelijke praktijk betekent waarheid méér, namelijk op gelijke wijze volledige overeenstemming tussen wat gezegd is en wat in de *toekomst nog zal gebeuren* (zie afbeelding 1). *'Ik immers ben God* [Hebreeuws: El, of Al, de onbeperkte Godheid], *en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk; Ik, Die* ***van den beginne de afloop verkondig*** *en vanouds wat nog niet geschied is; Die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al Mijn welbehagen doen ...'* Jes.46:9,10

Paulus benadrukt daarom, dat alle beloften van God *'Ja'* en *'Amen'* zijn, d.w.z. uitdrukking van de waarachtigheid en de trouw van God. 2Cor.1:20 Zij zijn niet *Ja* en *Maar*, d.w.z. het betuigen van Zijn wil zonder een garantie voor de verwezenlijking ervan, zoals dat bij menselijke beloften het geval is. Wat Hij spreekt, dat volvoert Hij ook; want God is geen mens, dat Hij zou liegen. Num.23:19

De diepten Gods.

Hoe komt het toch, dat de gelovigen – wij willen de ongelovigen, ook als deze theologisch-wetenschappelijk geschoolde mensen zijn, van deze beschouwing uitsluiten – die zich op Gods woord als het *woord der waarheid* beroepen, tot zulke verschillende uitspraken komen over God, over Zijn handelen als Redder in Jezus Christus en over de weg met de mensheid? Is Gods woord dan onduidelijk of raadselachtig? Laat het meerdere uitleggingen van verschillende of zelfs elkaar tegensprekende inhoud toe? Klopt soms de mening van hen, die beweren, dat Gods woord voor de eenvoudig denkende mens te moeilijk is om de weg naar de bronnen van de waarheid te vinden? Jezus zei eens lofprijzend tegen Zijn Vader: *'Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der aarde, dat Gij deze*

dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, doch aan kinderkens geopenbaard.' Matth.11:25 Is daarmee niet aangetoond, dat juist voor eenvoudig denkende mensen, ja voor allen die inzicht in de diepten van God proberen te krijgen, de mogelijkheid daartoe bestaat? Inderdaad stelt de Heer op niet mis te verstane wijze vast, dat God Zijn woord verbergt voor wie zichzelf wijs en verstandig vinden, en daarvan waren er destijds velen, zoals dat ook nu het geval is.

Afbeelding 2

Gods woord

In engere zin:

Iedere uitspraak van God
Ieder woord van Jezus Christus
Iedere mededeling van de verhoogde Heer aan de apostelen

Jezus Christus is de waarheid

De heilige geest is de geest der waarheid.

Hij spreekt in:
God
Christus
de door Hen gevolmachtigden

In ruimste zin:

De totale Heilige Schrift (Oude en Nieuwe Testament)

Absolute waarheid is uit God!

Zij ontsluit zich voor ons in Zijn woord,
waarvan Jezus en de heilige geest getuigen.

2 Timotheus 3:16

Niet weinig gelovigen vallen steeds weer terug op de woorden: *'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en wat in geen mensenhart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben.'* [1Cor.2:9] Zij voelen zich daarmee in hun mening gesterkt, dat God groter is, dan dat wij sterfelijke mensen Zijn gedachten zouden kunnen bevatten. Daarom raden zij ook een diepgaand onderzoek van Gods woord af en vertrouwen op wat anderen zeggen. Zij denken zich daarmee voor dwalingen te kunnen behoeden en willen zo ook onmondig blijven. Zouden zij echter op de volgende Bijbelcitaten letten, dan zouden ze moeten inzien, dat ze een verkeerde conclusie getrokken hebben. Want daar schrijft Paulus: *'Ons echter* ***onthult*** *God het* ***door Zijn geest****. Want de geest onderzoek* ***alles****, ook de* ***diepten Gods****! Wij echter ontvingen … de geest uit God … opdat wij* ***weten****, wat ons door God uit genade geschonken is.'* [1Cor.2:10,12] Zo hebben wij aan de ene kant Gods heerlijke gave van Zijn waarachtige woord en van Zijn geest om ons in alle waarheid te leiden, maar aan de andere kant ontmoeten wij het vaak meer of minder sterk uitgedrukte verlangen van de Zijnen, nu ook inzicht te verkrijgen in wat Hij in Zijn woord zegt.

God keurt gebrek aan kennis af.

Zij die menen, dat men zich niet al te zeer met het woord van God mag bezighouden, ontkennen ten diepste de eenvoudigste levenswetten. Verheugen ouders zich soms niet als hun kinderen bij het ouder worden in hun denken en handelen op hen lijken? Zouden zij er tevreden mee zijn als een nu twintigjarige zoon op het kennisniveau van een leerplichtig kind zou zijn blijven steken? Nee toch zeker! Zij zouden zo'n gedrag als onnatuurlijk en ziekelijk ervaren. Zo is het ook met God, onze Vader, en Zijn verhouding tot ons, Zijn kinderen. Hij wil door ons gekend zijn. Daarom spreekt Hij tot ons in begrijpelijke woorden. Hij openbaart Zich aan ons in de Heilige Schrift, in Zijn handelen in Jezus Christus en opent Zijn hart voor ons. Hij laat ons de heerlijkheid van Zijn liefde en genade zien en verwacht van ons dat we Hem begrijpen en blijde instemmen.

De geschiedenis van God met Zijn uitverkoren volk Israël is een bewogen en vaak dramatische dialoog. God stelt Zich voor als de Zijnde, de Majestueuze, de Heilige, de absolute Plaatsaanwijzer. Door wonderbare, verbazingwekkende daden en persoonlijke toespraken prent Hij Zijn tegenwoordigheid in het bewustzijn van de zonen Israëls in. Het volk antwoordt door toewijding en ontrouw, door vrees en ongehoorzaamheid, door horen en vergeten. Het beroemt zich op zijn God, is vol van

ijver voor Hem en gaat toch zelfgekozen wegen, die tot de nietige afgoden van de volkeren en tot verering van de sterren des hemels leiden. [2Kon.21:3-5; Hand.7:41-43] God richt echter het volk Israël in de smeltkroes van de omringende volkeren, om het weer op te richten als het hulpzoekend Zijn Naam aanroept. Tenslotte wordt de massa van het volk van Gods aangezicht verworpen, gaat in gevangenschap en wordt onder de volkeren verstrooid [diaspora].

Gods oordeel luidt echter: *'Mijn volk gaat te gronde door het* ***gebrek aan kennis****. Omdat gij de* ***kennis verworpen*** *hebt, verwerp Ik u …'* [Hos.4:6] *'Want in liefde.*[CV: godsvrucht] *heb Ik behagen en niet in slachtoffer, in* ***kennis van God*** *en niet in brandoffers'* [Hos.6:6] *'Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij zoeken, maar Mij niet vinden. Omdat zij de* ***kennis hebben gehaat*** *en de vreze des Heren niet hebben verkozen, Mijn raad niet hebben gewild, al Mijn vermaningen hebben versmaad, zullen zij eten van de vrucht van hun wandel en verzadigd worden van hun raadslagen.'* [Spr.1:28-31] Paulus schrijft, terugkijkend naar zijn broeders, zijn stamverwanten naar het vlees: *'Want ik getuig van hen, dat zij ijver voor God bezitten, maar zonder verstand.'* [CV: *'maar niet in juiste kennis'*] [Rom.10:2]

Deze feiten zijn ook voor ons tot vermaning opgeschreven. God heeft Zich door Zijn Geest aan ons geopenbaard in Zijn woord, opdat wij 'wetenden' zouden worden, mensen, die beseffen wat ons door Hem in genade geschonken is. Hij wil graag, dat wij wetende kinderen zijn en dat wij opgroeien tot volgzame zonen, die – door Zijn geest onderwezen – in staat zijn geestelijke zaken te (her)kennen en te beoordelen en met passende geestelijke woorden te verklaren. [1Cor.3:12,13] Dan zou elke valse nederigheid van 'niet-kunnen-weten' verstommen. Een blij verlangen zou ons aansporen om Hem meer en meer te kennen en in heel de wil van God ten volle verzekerd te worden. [Kol.4:12 CV]

Alles geloven.

Eens berispte de Heer twee discipelen op de weg naar Emmaüs: *'O,* ***onverstandigen*** *en* ***tragen van hart****, dat gij niet* ***gelooft alles*** *wat de profeten gesproken hebben!'* [Luc.24:25] De Heer veronderstelde dus, dat zij de profeten nauwkeurig kenden en Hij berispte hen, omdat zij niet alles geloofden wat daarin geschreven staat. Kan men dan alles geloven? Heeft men niet in alle tijden, en in het bijzonder ook in onze tijd, steeds weer vraagtekens achter hele stukken van de Schrift gezet? Wordt door de moderne Bijbelkritiek niet veel naar het rijk der sagen en fabelen verwezen, of aan de uitbundigheid van al te geestdriftig gelovende mensen toege-

schreven? Alles geloven – hoe moet je dat verstaan? Kan men het hele woord van God persoonlijk op zichzelf en de eigen situatie betrekken? Stapelen zich dan niet de moeilijkheden op, die tegen het gezonde menselijke verstand ingaan? Komen ons niet veel zaken onuitvoerbaar voor, als wij ze willen vertalen naar de huidige wereld- en levensorde?

Op deze en andere vragen willen wij een antwoord zoeken, door de Bijbel tot ons te laten spreken. Juist in de Bijbel zelf wordt ons getoond, hoe men Gods woord kan begrijpen als men let op eenvoudige en duidelijke regels, zoals men dat ook doet in het leven van alle dag, als men een brief leest of wetten en contracten probeert uit te leggen. En ook hierbij geldt wat de Heer eens tegen Pilatus zei: *'Ieder, die uit de waarheid is, hoort naar Mijn stem.'* Joh.18:37

Openstaan voor de waarheid van het woord van God betekent echter: eigen kennis en meningen ootmoedig ondergeschikt maken aan Zijn woord! God openbaart Zich niet aan de hoogmoedigen en trotsen, aan hen die op zichzelf vertrouwen; en daarvan zijn er velen – ook onder gelovigen. Hij onthult Zich voornamelijk aan hen, die hun eigen onbekwaamheid hebben ingezien en de menselijke, verstandelijke gevolgtrekkingen graag willen inruilen voor de kennis van Zijn wijsheid. Het is het stille, biddend horen naar Zijn woord, dat ons diep van binnen in ontzag, eerbied en blijde spanning doet trillen, dat tot het verstaan van God en van Zijn wegen leidt. En zó '*horen'* naar Zijn woord leidt tenslotte tot een *gehoor*zame wandel op het ons gewezen geloofspad.

Waarheid kan in het tegendeel veranderen.

Wij mochten beseffen, dat Gods woord de absolute waarheid is. Het valt echter niet te ontkennen, dat dit woord van de waarheid, als het *verkeerd* wordt *toegepast,* tot *onwaarheid* kan worden en daarmee groot onheil kan aanrichten. Zo'n foutief toepassen van de Heilige Schrift kan per vergissing plaatsvinden, maar ook door oneerlijkheid, ja zelfs met bedrieglijke bedoelingen.

Oneerlijk is bijvoorbeeld de verkondiging, waaronder men zichzelf niet stelt, of de prediking van een woord, waarvoor men zich zelf niet inspant om het te realiseren. Een bedrieglijke bedoeling is aan de orde als men o.a. uitspraken van de Schrift zonder op het verband te letten toepast om daarmee mensen naar de mond te praten. Zulk gedrag is niet tot eer van God en zal niet aan Zijn rechtvaardig oordeel ontkomen. Want eenmaal zal elke dienst aan het evangelie worden beoordeeld voor het

erepodium[1] van Christus. Bepalend zal zijn of hij gegrond was op het door Paulus gelegde fundament Jezus Christus. Dan zal een ieder tot in de beraadslagingen van zijn hart doorzocht worden en voor zichzelf rekenschap af leggen. 1Cor.3:5-15; 4:1-5; 9:24-27; Rom.14:10-13 Het feit, dat ook een foutieve toepassing van het woord van God niet van deze beoordeling is uitgesloten, toont de ernst van elke dienst van de verkondiging aan. Wij zullen echter in het verloop van deze beschouwing nog zien, dat men zich heel goed kan beschermen tegen een verkeerde toepassing van het woord.

Dat niet alleen in onze tijd Gods woord verdraaid wordt, maar dat dit steeds weer en ook al in de tijd van Paulus het geval was, blijkt daaruit, dat de apostel en zijn medewerkers zich rechtvaardigen in de brieven aan de Thessalonicenzen als ook aan de Corinthiërs: *'Want ons vermanen komt niet voort uit dwaling, noch uit onzuivere bedoeling; het gaat ook niet met list gepaard. Integendeel, daar God ons waardig heeft gekeurd om ons het evangelie toe te vertrouwen, spreken wij niet om mensen te behagen, maar Gode, die onze harten keurt.'* 1Thess. 2:3,4 *'….. daar wij niet met sluwheid omgaan of het woord van God vervalsen, maar de waarheid aan het licht brengen en zo bij elke menselijk geweten onze eigen aanbeveling zijn voor het oog van God.'* 2Cor.4:2 Paulus wist zich in alles wat hij zei, voor God gesteld en het was hem een ernstig verlangen, daar zelf naar te handelen, zodat hij niet onbeproefd zou blijken te zijn. Van dezelfde oprechtheid vervuld vermaant Petrus: *'Spreekt iemand, laten het woorden zijn als van God, dient iemand, laat het zijn als uit kracht, door God verleend, opdat in alles God verheerlijkt worde door Jezus Christus, aan Wie de heerlijkheid is en de kracht, in alle eeuwigheid.'* 1Petr.4:11

Een markant voorbeeld van bedrieglijke toepassing van het woord van God hebben wij in het verhaal over de verzoeking van Jezus Luc.4:1-12 Toen de duivel[2] de Heer in Jeruzalem op een hoog boven het Kedrondal uittorenende vleugel[3] van de tempel leidde vs.9 en Hem probeerde te overreden om Zich naar beneden te storten om daarmee onder bewijs te stellen dat Hij Gods Zoon was, bediende hij zich van de gevaarlijke list zelf Gods woord toe te passen. Hij citeerde uit Psalm 91: *'Want Hij zal aan-*

---

[1] Grieks: *bêma* = podium waarop de prijzen uitgereikt worden (NBG: rechterstoel).

[2] Duivel – Gr. diabolos = dooreen werper (tegenwerker)

[3] NBG: op de rand van het dak van de tempel.

gaande U Zijn engelen gebieden, dat zij U behoeden op al Uw wegen; op de handen zullen zij U dragen, opdat Gij Uw voet niet aan een steen stoot.' [vs.11,12] Satan probeerde de tot dan toe succesvolle verdediging van de Heer nu te niet te doen door een echte uitspraak van God tegen Hem in te zetten. Maar de Heer onderkende de misleidende list. En in de hand van de vader der leugen [Joh.8:44] bleek het wapen van het woord van God bot en onbruikbaar tegenover Hem, Die de waarheid en het leven is en Die het juiste scherp geslepen zwaard van de geest [Ef.6:17] bezit met levende uitspraken van God, die passend zijn voor de betreffende situatie. Hij sloeg het schijnbaar op Gods wil berustende aanbod van satan af met de woorden: *'Gij zult de Heer uw God niet verzoeken.'* [Deut.6:16] Daarop verwijderde de duivel zich. Hij was niet opgewassen tegen de scherpte van de geest van de Heer, Die onderscheid maakte tussen de uitspraken van goddelijke waarheid.

Wij zien hoe gevaarlijk satan is, die niet schroomt de Heer tegemoet te treden en daarbij met woorden uit de Heilige Schrift te opereren. Op dezelfde wijze is hij altijd al kinderen van God met bedrieglijke list tegemoet getreden, doordat hij zich voordeed als een engel van het licht en doordat zijn dienaren zich uitgaven voor dienaren van de gerechtigheid. [2Cor.11:13-15] Dat hij daarbij steeds weer succesvol het woord van God wist te verdraaien, is opvallend! Het door de duivel tegen de Heer gebruikte ware woord van God kwam niet overeen met de situatie van dat ogenblik. Want Hij was op dat moment niet gekomen om Zichzelf in macht en heerlijkheid te openbaren, maar om te dienen en Zijn ziel als losprijs te geven voor velen. Zijn weg leidde nu niet tot het innemen van de Hem toekomende koningstroon, maar naar Golgotha, om daar te sterven. – Wat zou er echter gebeurd zijn als de Heer ingegaan was op het door satan geciteerde woord van God?

(wordt vervolgd)